

IŠPLĖSTINĖS PRAKTIKOS SLAUGYTOJŲ LŪKESČIAI PROFESINIŲ KOMPETENCIJŲ TOBULINIMO KONTEKSTE

Greta Juškevičiūtė, Viktorija Kielė, Almeda Kučinskienė

Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų institutas

Raktažodžiai: išplėstinės praktikos slaugytojai, profesinis tobulėjimas, kompetencija, lūkesčiai.

Santrauka

Per pastaruosius tris dešimtmečius slaugytojo profesija labai pasikeitė. Sudėtingesnių gydymo metodų taikymas ir nuolat tobulėjančios technologijos reikalauja didesnės slaugytojų kompetencijos. Sveikatos apsaugos reformos kelia vis daugiau iššūkių, o slaugytojų kompetencijų plėtrą diktuoja augantys visuomenės lūkesčiai bei poreikiai. Lietuvos sveikatos apsaugos sistemai išgyvenant pokyčius, į sveikatos priežiūros specialistų gretas pradeda įsilieti išplėstinės praktikos slaugytojai. Šie specialistai pradėti ruošti Lietuvoje 2015 metais. Norėdamas atitikti keliamus sveikatos apsaugos reikalavimus ir pratęsti licencijos galiojimą, slaugytojas privalo tobulinti profesines kompetencijas, nepriklausomai nuo to, kokias studijas yra baigęs.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti išplėstinės praktikos slaugytojų lūkesčius profesinių kompetencijų tobulinimo kontekste. Tikslui pasiekti buvo atliktas kokybinis tyrimas – tikslinės grupės (angl. Focus group). Tyrime dalyvavo 6 išplėstinės praktikos slaugytojai: 3 pirminės sveikatos priežiūros ir 3 anesteziologijos ir intensyviosios terapijos. Tyrimo metu buvo užduoti 4 diskusiniai klausimai apie profesinių kompetencijų tobulinimą ir slaugytojų lūkesčius profesinių kompetencijų tobulinimo kontekste. Tyrimo metu nustatyta, kad daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių išplėstinės praktikos slaugytojų, siekdami tobulinti ir gilinti profesines kompetencijas, dalyvauja įvairiose konferencijose, kurios yra skirtos gydytojams. Atskleista, kad 4 iš 6 informantų teigė, kad išplėstinės praktikos slaugytojai turi ne tik platesnes kompetencijas, bet ir didesnę atsakomybę, todėl ir kursai turėtų skirtis. Tyrimo metu nustatyta, kad dauguma informantų norėtų tobulinti lyderystės, vadybos ir psichologijos profesines kompetencijas, o atsižvelgiant į įgytą specializaciją, ir klinikinio darbo praplėstas kompetencijas. Išplėstinės

praktikos slaugytojų lūkesčiai profesinių kompetencijų tobulinimo kontekste yra didesni, nei profesinių kompetencijų tobulinimo galimybės.

Įvadas

Lietuvos sveikatos apsaugos sistemai išgyvenant pokyčius, į sveikatos priežiūros specialistų gretas pradeda įsilieti išplėstinės praktikos slaugytojai (IPS). Didesnį pacientų pasitikėjimą šiais specialistais lemia tai, kad magistrantūros studijose jie įgyja papildomų žinių bei gebėjimų dirbti pažangios slaugos praktikoje [1]. Pažangioji slauga praktikuojama išsivysčiusiose ir besivystančiose Vakarų šalyse, o Pasaulio sveikatos organizacija remia šių specialistų skaičiaus didėjimą, kad galėtų patenkinti augančius pasaulinius sveikatos priežiūros poreikius [2]. Pasauliniu mastu IPS turi skirtingas specializacijas, kompetencijas, terminologiją, ir jos skiriasi priklausomai nuo to, kurioje šalyje vykdoma praktika [3].

Žodis „kompetencija“ apibrėžiamas kaip gebėjimas atlikti tam tikras užduotis, remiantis įgytomis žiniomis, įgūdžiais bei mokėjimu jas pritaikyti [4]. Nekompetentingas sveikatos priežiūros specialistas gali visuomenei sukelti žalą, todėl profesinių kompetencijų tobulinimas yra nuolatinis procesas, siekiant išlaikyti esamas kompetencijas ir neatsilikti nuo pasaulinės praktinės sveikatos priežiūros pažangos [1].

Norėdamas atitikti keliamus sveikatos apsaugos reikalavimus ir pratęsti licenciją, slaugytojas privalo tobulinti profesines kompetencijas. Slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimas reglamentuotas ne tik Lietuvos, bet užsienio dokumentuose, tokiuose kaip Europos Parlamento ir Tarybos direktyvose [5–7]. Įstatymais reglamentuotas slaugytojų kvalifikacijos kėlimas užtikrina nuolatinį slaugytojų tobulėjimą, tačiau svarbu įvertinti praktikuojančių slaugytojų profesinio tobulėjimo ir švietimo pasiūlą, poreikius, atsižvelgiant į jų turimas ir trūkstamas kompetencijas, užtikrinti, kad slaugytojų įgyjamos žinios būtų kuo tikslingiau panaudojamos praktikoje [8].

Anksčiau atliktame tyrime apie IPS profesinių kompeten-

cijų tobulinimo galimybes, nustatyta, kad IPS kvalifikacijos kėlimo kursus vykdo keturios švietimo įstaigos [9]. Tyrimo metu išsiaiškinta, kad IPS turi galimybę tobulinti tik bendrąsias kompetencijas, o profesinių kompetencijų tobulinimas organizuojamas su kitų sričių sveikatos priežiūros specialistais, tad kursų pasirinkimas yra ribotas. Šiuo tyrimu siekta išanalizuoti, kokių lūkesčius turi IPS, siekdami tobulinti įgytas profesines kompetencijas. Tyrimo objektas – lūkesčiai profesinių kompetencijų tobulinimo kontekste.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti išplėstinės praktikos slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimo lūkesčius.

Tyrimo medžiaga ir metodai

Norint ištirti IPS profesinių kompetencijų tobulinimo lūkesčius, buvo pasirinktos tikslinių grupių diskusijos su IPS. Taikant šį tyrimo metodą, gaunama ne tik verbalinė informacija, bet kartu ir tyrimo dalyvių reakcijos, sutarimai ar prieštaringos nuomonės, bendra patirtis, išskirtiniai atvejai. Tyrimui atlikti buvo paruošti keturi diskusiniai klausimai:

1 lentelė. Išplėstinės praktikos slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimas.

Kategorija	Subkategorija	Kodas	Įrodantys teiginiai
IPS profesinių kompetencijų tobulinimo lūkesčiai	IPS profesinių kompetencijų tobulinimas	1P	„dar neteko specialiai ieškoti kursų būtent išplėstinės praktikos slaugytojams“; „man sekasi labai panašiai kaip 3P“; „įgūdžiai ateina dirbant, taip pat konsultuojantis su kolegomis“;
		2P	„teko dalyvauti viename tarptautiniame projekte“; „kai atsirado IPS kaip tokia kvalifikacija, mus pradėjo rašyti į tobulinimosi kursus skirtus šeimos gydytojams“; „kursų, kurie būtų skirti tik IPS man neteko sutikti“;
		3P	„prasitęsiant licenciją užsiskaito tos valandos, kurias mes mokėmės universitete“; „skaityti mokslinius straipsnius“;
		4A	„neretai atsiduriu net gi ten, kur yra skirta gydytojams“; „žinių gilumas mano galva neatitinka tose konferencijose kurios yra skirtos visų specializacijų slaugytojams“;
		5A	„mano asmeniniu potyriu daugiausia konferencijos“; „būna nurodyta, kad tinka ir išplėstinės praktikos slaugytojams“;
		6A	„mokslinių straipsnių analizės“; „dalyvauju konferencijose skirtose gydytojams“;

1) Kaip tobulinate įgytas IPS profesines kompetencijas? 2) Koks turėtų būti skirtumas, Jūsų nuomone, tarp bendrosios praktikos slaugytojo (BPS) ir IPS profesinių kompetencijų tobulinimo? 3) Kokiomis temomis, Jūsų nuomone, labiausiai trūksta kursų, skirtų IPS? 4) Kokie Jūsų lūkesčiai, kaip IPS, tobulinant profesines kompetencijas?

Tyrimas buvo vykdomas 2021 m. spalio – 2022 m. kovo mėnesiais, organizuotas nuotoliniu būdu, pasinaudojant „Microsoft Teams“ programa.

Tyrimo dalyvavo 6 IPS: 3 baigę anestezijos ir intensyviojo gydymo kursus, 3 dar neturintys. Tyrimo rezultatai pateikti 2 lentelėje. BPS ir IPS profesinių kompetencijų tobulinimo skirtumai.

Kategorija	Subkategorija	Kodas	Įrodantys teiginiai
IPS profesinių kompetencijų tobulinimo lūkesčiai	IPS ir BPS profesinių kompetencijų tobulinimo skirtumai	1P	„jei atskirsim tuos žingsnius, kur jau nėra BPS kompetencija, tai toje vietoje reikėtų papildomų kursų tik IPS“; „jei mūsų kompetencijos skiriasi, tai kursai irgi turėtų skirtis“;
		2P	„dirbant komandinį darbą praktikoje viskas persipina“; „galėtų būti tam tikri seminarai, konferencijos, kursai skirtų tik IPS, bet taip labai atskirti – nemanau“; „manau, kad būtų pakankamai sunku atskirti tuos kursus ir akcentuoti į IPS kursus“;
		3P	„pirtariu 1P“; „kursai turėtų skirtis ne tik tarp bendrosios ir išplėstinės praktikos slaugytojų, bet ir tarp pačių išplėstinės praktikos slaugytojų“; „yra trys specializacijos, ir ta informacija yra tikrai labai individuali“;
		4A	„jeigu mes žiūrėsime tik į bendrosios praktikos slaugą ir į šią sritį orientuotą informaciją, tai mes negalėsime galvoti apie kompetencijų plėtrą arba kažkokį tobulinimąsi išplėstinės praktikos slaugos“; „tai yra šiek tiek aukštesnės kompetencijos įskaitant atsakomybes“; „atskirta mano galva turėtų būti: galbūt tai galėtų būti procentinė išraiška“;
		5A	„išplėstinės praktikos slaugytojai nėra toks didelis kiekis, kad vien dėl jų būtų galima organizuoti konferencijas ar mokymus“; „kalbant apie anesteziją ir intensyviąją terapiją, mano nuomone, turėtų būti daugiau mokymų ar konferencijų su praktikinėmis dalimis“;
		6A	„išplėstinės praktikos slaugytojas neturėtų tobulinti žinias kartu su BPS, kadangi žinios IPS turi būti platesnės“; „dažnai renkuosi konferencijas gydytojams, nors ir „valandų“ už tai negaunu“.

sios terapijos specializaciją ir 3 pirminės sveikatos priežiūros specializaciją įgiję slaugytojai. Tiriamųjų atrankos kriterijai: slaugytojai, turintys aktyvią IPS licenciją, studijas baigę ne vėliau kaip 2020 m. bei sutinkantys dalyvauti tyrime.

Didžiausias tyrimo ribotumas buvo maža tiriamųjų imtis tikslinių grupių diskusijose. IPS Lietuvoje yra sąlyginai nedaug, o pritaikius tyrimo atrankos ir atmetimo kriterijus, galimų informantų dar sumažėjo.

Tyrimo etika. Tyrimo dalyviai buvo supažindinti su tyrimo duomenų rinkimo metodu ir galimybėmis panaudoti gautus rezultatus. Gautas dalyvių sutikimas skelbti informaciją, išlaikant anonimiškumą. Siekiant išlaikyti konfidencialumą, gautieji tyrimo duomenys užkoduoti pažymint raide „A“ – anestezijos ir intensyviosios terapijos, ir „P“ – pirmi-

3 lentelė. Išplėstinės praktikos slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimo temos.

Kategorija	Subkategorija	Kodas	Įrodantys teiginiai
IPS profesinių kompetencijų tobulinimo lūkesčiai	Profesinių kompetencijų tobulinimo temos	1P	„kadangi išplėstinės praktikos slaugytojas gali savarankiškai skirti simptominį gydymą, tai ties ta medikamentine sritimi pačio simptominio gydymo“; „kažkokių naujų metodikų, medikamentų, dozių, ir t.t. kaip toje srityje toliau valdyti simptomus“;
		2P	„ne kiek kursai, bet stažuotė: išvykti pamatyti“; „iš tiesų trūksta to tikro pamatymo kaip užsienyje dirba išplėstinės praktikos slaugytojas“;
		3P	„galėčiau pritariu abiem, tiek 1P ir 2P“; „nuo kažkokių farmacinių žinių, žaizdų priežiūros, tam tikrų ligų gydymo pratęsimo, visko kas susiję su praktika ir mūsų tiesioginiu darbu“;
		4A	„įtraukčiau iš karto ekstremalias situacijas, tokias visiškai netikėtas, nenumatytas“; „ekstrinės situacijos ir formuoja tą specialistą, kad susitvardyti, susilaikyti, visą tą protą savo sudėlioti atitinkamai į lentynas ir imtis veiksmų“; „vadyba, lyderystė ir psichologiniai momentai, gerokai gilesni nei mes turime bakalaure“;
		5A	„pritarčiau dėl ekstremalių situacijų 100 proc.“; „tas retesnes situacijas irgi manau reikėtų iškelti į paviršių ir apie jas kalbėti daugiau“; „dėl bendrinių kursų galėčiau tik pritariu 4A, neturiu ko pridurti“;
		6A	„dirbtinė plaučių ventiliacija“ „skausmo valdymas“; „kvėpavimo takų valdymas“.

nės sveikatos priežiūros išplėstinės praktikos slaugytojas.

Grupinių diskusijų tyrimo metu gauti duomenys apdoroti interviu apdorojimo būdu ir pritaikytas kokybinės – konteninės analizės metodas: daugkartinis teksto skaitymas, duomenų sisteminimas pagal esminius ir neesminius požymius, kategorijų išskyrimas pagal reikšminius žodžius ir subkategorijas, bei jas patvirtinančių teiginių. Lentelėse teiginiai pateikiami išsamiai, tad jų skaičius nebūtinai turi sutapti su informantų skaičiumi.

Tyrimo rezultatai

Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kaip IPS tobulina įgytas profesines kompetencijas (1 lentelė). Keturi iš šešių

4 lentelė. Išplėstinės praktikos slaugytojų lūkesčiai, pastebėjimai, rekomendacijos.

Kategorija	Subkategorija	Kodas	Įrodantys teiginiai
IPS profesinių kompetencijų tobulinimo lūkesčiai	IPS lūkesčiai, pastebėjimai, rekomendacijos	1P	„pradedant nuo tobulinimo kursų būtų labai naudinga visada kažkaip mus paminėti“; „gal net būtų naudinga vieną iš temų įtraukti išplėstinės praktikos slaugytojo įsitraukimas į komandą ar kokius principus išdėstyti ir kitiems specialistams“;
		2P	„aš labai norėčiau patobulinti išplėstinės praktikos slaugytojo medicinos normą, apibrėžtumo nėra, tai norisi to aiškumo“; „ministerija nėra patvirtinusi sąrašų, ką mes galime savarankiškai skirti, kaip ilgai“; „neturėtų taip būti, kad bendrosios praktikos slaugytojų kursų užtekų prasitęsti išplėstinės praktikos slaugytojo licencijai“;
		3P	„skirti laiko, šviesti visuomenę ir kolegas kad yra toks specialistas“; „manau, kad tobulinimosi kursų metu būtų labai naudinga paminėti IPS, nes tai yra svarbu“;
		4A	„labai pritariu 5A, kad be informavimo niekur mes nedingsim“; „asmeniškai aš, išplėstinės praktikos slaugos studijas ilginčiau“; „anestezijos ir intensyviosios terapijos išplėstinės praktikos slaugytojo medicinos norma yra labai kritikuotina ir būtina peržiūrėti“;
		5A	„kad būtų didinama integracija kartu su gydytojais“; „šviesti gydytojus daugiau apie šią specializaciją, nes jie tikrai, ateini dirbti ir išsigandę būna“;
		6A	„didžiausias lūkestis, kad tobulinimo kursai būtų atskirti ir suskirstyti pagal išplėstinės slaugos praktikos specializacijas“.

(2P;4A;5A;6A) informantai teigė, kad dalyvauja įvairiose konferencijose, skirtose ne tik slaugytojams, bet ir gydytojams, todėl ne visus profesinių kompetencijų kėlimo pažymėjimus galima pripažinti tinkamais pratęsti licencijos galiojimą. Kursai dažnai yra orientuoti ne į slaugytojus, bet į gydytojus. Vienas informantas teigė, kad žinių lygis išplėstinės praktikos slaugytojams, dalyvaujantiems visų kvalifikacijų slaugytojams skirtuose kursuose, yra nepakankamas.

Du informantai (1P;3P) pripažino, kad iki šiol neieškojo specialių kursų profesinių kompetencijų tobulinimui, teigdami, kad licencijai pratęsti užteks studijų metu gautų žinių. Trys tyrimo dalyviai (1P;3P;6A) profesines kompetencijas tobulina skaitydami mokslinius straipsnius ar prisimindami paskaitų medžiagą.

Atlikdami tyrimą pasidomėjome, kaip, informantų nuomone, turėtų skirtis profesinių kompetencijų tobulinimas tarp BPS ir IPS (2 lentelė).

Keturi iš šešių tyrimo dalyvių (1P;3P;4A;6A) teigė, kad atsižvelgiant į tai, kad IPS kompetencijos yra platesnės, tai ir kursai iš dalies turėtų skirtis, teigdami, kad tai yra ne tik papildomos kompetencijos, bet ir didesnė atsakomybė. Vienas tyrimo dalyvis išsakė nuomonę, kad kursai turėtų skirtis ne tik tarp BPS ir IPS, bet ir tarp IPS specializacijų, nes kryptis ir informacija yra labai skirtinga (2 lentelė).

Du informantai (3P;5A) iš dalies buvo priešingos nuomonės, argumentuodami, kad dirbant komandinį darbą, viskas tarpusavyje susiję ir labai sunku atskirti, o žinoti kitų komandos narių kompetencijas yra naudinga (2 lentelė).

Domėjomės tyrimo dalyvių nuomone apie galimas profesinių kompetencijų tobulinimo temas, skirtas IPS (3 lentelė). Pirminės sveikatos priežiūros IPS (1P;3P) nurodė naujausių farmacinių žinių, medikamentinio, simptominio gydymo tobulinimosi kursų poreikį. Anestezijos ir intensyviosios terapijos specializacijos atstovai (4A;5A;6A) akcentavo ekstremalias situacijas, klinikinių būklių ir skausmo valdymą.

Tarp profesinių kompetencijų tobulinimo temų, nesusijusių su specializacijomis, išryškėjo lyderystės, vadovavimo ir psichologijos kryptys. Informantų nuomone, šios temos formuoja tiek lyderį, tiek specialistą, gebantį prisitaikyti tam tikroje situacijoje, padeda susikoncentruoti ir padėti kitiems.

Vienas iš informantų (2P) akcentavo stažuotčių poreikį užsienio šalyse. Tyrimo dalyvio teigimu, žinomas atvejis, kai gydytojai keliavo į JAV pasisemti patirties, kaip integruoti IPS į sveikatos priežiūros sistemą. Atsižvelgiant į tai, kad profesija Lietuvoje jauna, natūralu, kad trūksta realių darbo pavyzdžių: savarankiškumo, darbo vietos pritaikymo, stebėjimo, kokių principu organizuojamas darbas. Teigiama, kad turėtų vykti išplėstinės praktikos slaugytojų stažuotės. Kito informanto nuomone, galimybių yra, tik trūksta informacijos sklaidos ir specialistų domėjimosi.

Siekėme išanalizuoti, kokių poreikių, rekomendacijų ar lūkesčių turi IPS iš profesinių kompetencijų tobulinimo perspektyvos (4 lentelė).

Dauguma (1P;3P;4A;5A) tyrimo dalyvių išsakė, kad reikalingas didesnis visuomenės ir gydytojų švietimas. Viena iš rekomendacijų – kompetencijų tobulinimo metu įterpti pranešimą apie IPS profesiją, specializacijas ir jų turimas praplėstas kompetencijas.

Tiek pirminės sveikatos priežiūros, tiek anestezijos ir intensyviosios terapijos specializacijų informantai (2P;4A) nurodė, kad Lietuvos medicinos normose (MN) trūksta aiškumo ir apibrėžtumo. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija iki šiol nėra patvirtinusi medikamentų sąrašų, kuriuos IPS gali savarankiškai pratęsti ir tai kelia nesusipratimus ir trukdžius. Iš anestezijos ir intensyviosios terapijos perspektyvos buvo akcentuota, kad 2019 m. atnaujinta MN 60:2019 „Anestezijos ir intensyviosios terapijos slaugytojas“ kai kuriais aspektais labai nežymiai skiriasi nuo MN 160:2017 „Išplėstinės praktikos slaugytojas“, kas taip pat kelia nesusipratimus ir diskusijas.

Rezultatų aptarimas

Šiame tyrime buvo norima atskleisti, kokie yra IPS profesinių kompetencijų tobulinimo lūkesčiai. Yra žinoma, kad IPS turi turėti daugiau įvairių žinių, nei BPS, yra orientuoti į komandinį darbą ir jo koordinavimą, lyderystę, geba spręsti ir diegti naujoves sveikatos priežiūros sistemoje [10]. Akcentuotina, kad šios profesijos atstovai kartu įgauna ir pasirinktą specializaciją ir tai lemia dar didesnę profesinių kompetencijų tobulinimo poreikį.

Anksčiau atliktoje literatūros turinio analizėje nustatyta, kad IPS turi 22 kompetencijomis daugiau už BPS ir jos atsiskleidžia skirtingame kontekste [9]. Nustatyta, kad kursų tobulinti tik IPS kompetencijas nėra, o kursų pasirinkimas kartu su kitų sričių specialistais ir BPS labai siauras. Kyla problema, kad IPS neturi galimybės tobulinti papildomai nustatytų 22 kompetencijų arba tobulina jas BPS lygmeniu, nesant galimybės kelti kvalifikacijos aukščiau.

Šio tyrimo metu atskleista, kad dauguma IPS profesines kompetencijas tobulina ne tik kartu su bendrosios praktikos slaugytojais, bet ir su įvairių kvalifikacijų gydytojais, nes kursų, skirtų IPS, beveik nėra, o kartu su BPS jaučiamas nepakankamas žinių gilumas. Kartu susiduriama su problema, kad dalyvaujant ne slaugytojams skirtose konferencijose, negaunama profesinių kompetencijų tobulinimą įrodančio dokumento.

Kalbant apie BPS ir IPS kursų skirtumus, galima įžvelgti keletą prieštarigų aspektų: magistro laipsnį turinčių slaugytojų kompetencija aukštesnė, atsakomybė didesnė, tačiau

žvelgiant iš kursų perspektyvos, tai labai sunku atskirti, o dirbant komandinio darbo principais naudinga išmanyti skirtingas specialistų kompetencijas.

Atsižvelgiant į tai, kad buvo nustatyta ribota kursų pasiūla, informantų teirautasi, kokiomis temomis pageidautų profesinių kompetencijų tobulinimo. Pastebėta, kad dauguma informantų pasiskirstė atitinkamai pagal įgytas specializacijas ir klinikinio darbo kompetencijas, teigdami, kad trūksta praktinio kompetencijų tobulinimo, įvairių klinikinų situacijų, ekstremalių atvejų valdymo. Akcentuotos lyderystės, vadybos, psichologijos temos, kurios iš dalies siejasi su moksliniuose šaltiniuose nustatytais papildomomis IPS kompetencijų kategorijomis: profesinė autonomija, kokybės valdymas, priežiūra ir vadyba, profesinis mokymas ir švietimas, sveikatos stiprinimas, klinikinė ir profesinė lyderystė, tarpprofesiniai santykiai ir mentorystė, tyrimais ir įrodymais pagrįsta praktika [10].

Tyrimo metu atskleista, kad vienas iš IPS lūkesčių – spartesnė visuomenės ir medikų bendruomenės integracija. Nors moksliniuose šaltiniuose teigiama, kad pacientai labiau pasitiki IPS dėl įgytų žinių magistrantūros studijose, tačiau Lietuvoje, dėl specialybės naujumo, stebimas informuotumo trūkumas apie naujus specialistus bei jų integravimo galimybes [11–12].

Tokiems tyrimo rezultatams įtakos galėjo turėti tai, kad turinčiųjų galiojančią IPS licenciją Lietuvoje sąlyginai nėra daug. Lyginant su kitų šalių profesinių kompetencijų tobulinimu, mūsų šalis sąlyginai labai jauna. Pagrindinis tyrimo ribotumas – per mažas IPS skaičius, kuris lemia mažą profesinių kompetencijų tobulinimo kursų įvairovę, todėl galima teigti, kad IPS lūkesčiai profesinių kompetencijų tobulinimo kontekste yra didesni, nei profesinių kompetencijų tobulinimo galimybės.

Išvados

1. Nustatyta, kad daugiau nei pusė tyrime dalyvavusių išplėstinės praktikos slaugytojų, siekdami tobulinti ir gilinti profesines kompetencijas, dalyvauja įvairiose konferencijose, kurios skirtos ne tik bendrosios praktikos slaugytojams, bet ir įvairių kvalifikacijų gydytojams. Dauguma informantų norėtų tobulinti lyderystės, vadybos ir psichologijos profesines kompetencijas, o atsižvelgiant į įgytą specializaciją – praplėsti klinikinio darbo kompetencijas: tobulinimas analizuojant klinikinės situacijas, ekstremalias bei retas būkles.

2. Tyrimo metu atskleista, kad keturi iš šešių informantų teigia, jog išplėstinės praktikos slaugytojai turi ne tik platesnes kompetencijas, bet ir daugiau atsakomybės, todėl ir kursai turėtų skirtis, atsižvelgiant į tai.

3. Nustatyta, kad išplėstinės praktikos slaugytojų lū-

kesčiai profesinių kompetencijų tobulinimo kontekste yra didesni, nei profesinių kompetencijų tobulinimo galimybės.

Literatūra

- Jokiniemi K, Korhonen K, Kärkkäinen A, Pekkarinen T, Pietilä AM. Clinical nurse specialist role implementation structures, processes and outcomes: Participatory action research. *Journal of Clinical Nursing* 2021. <https://doi.org/10.1111/jocn.15594>
- Schober M. Introduction to Advanced Nursing Practice. 2016. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-32204-9>
- Taylor I, Bing-Jonsson P, Wangensteen S, Finnbakk E, Sandvik L, McCormack B, et al. The self-assessment of clinical competence and the need for further training: A cross-sectional survey of advanced practice nursing students. *Journal of Clinical Nursing* 2020;29:545-55. <https://doi.org/10.1111/jocn.15095>
- Lietuvių žodynas. Kompetencija reikšmė. <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Kompetencija>
- Europos Parmelamento ir Tarybos Direktyva 2005/36/EC. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005L0036&from=EN>
- Europos Parmelamento ir Tarybos Direktyva 2013/55/EU. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:31013L0055&from=EN>
- Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 gruodžio 4 d. įsakymas V-2824 Dėl asmens sveikatos priežiūros specialistų praktikos licencijavimo taisyklių ir asmens sveikatos priežiūros specialistų profesinės kvalifikacijos tobulinimo reikalavimų aprašo patvirtinimo. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3882e22b367411eb8c97e01ffe050e1c?jfwid=-16zcv93pzq>
- Jokiniemi K, Pietilä AM, Mikkonen S. Construct validity of clinical nurse specialist core competency scale: An exploratory factor analysis. *Journal of Clinical Nursing* 2021;30:1863-73. <https://doi.org/10.1111/jocn.15587>
- Juškevičiūtė G, Kielė V, Žalalienė J, Kučinskienė A. Išplėstinės praktikos slaugytojų profesinių kompetencijų tobulinimo galimybės. *Sveikatos mokslai*, 2022; 32(2):104-109. <https://doi.org/10.35988/sm-hs.2022.060>
- Sastre-Fullana P, Morales-Asencio JM, Sesé-Abad A, Bannasar-Veny M, Fernández-Domínguez JC, de Pedro-Gómez J. Advanced Practice Nursing Competency Assessment Instrument (APNCAI): Clinimetric validation *BMJ Open* 2017;7. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-013659>
- Salman M, Ganie SA, Saleem I. The concept of competence: a thematic review and discussion. *European Journal of Training and Development* 2020;44:717-42. <https://doi.org/10.1108/EJTD-10-2019-0171>
- King R, Tod A, Sanders T. Development and regulation of advanced nurse practitioners in the UK and internationally. *Nursing Standard* 2017;32:43-50. <https://doi.org/10.7748/ns.2017.e10858>

**EXPECTATIONS OF ADVANCED PRACTICE NURSES
IN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL
COMPETENCE DEVELOPMENT**

G. Juškevičiūtė, V. Kielė, A. Kučinskienė

Keywords: advanced practice nurses, professional development, competence, expectations.

Summary

The nursing profession has changed dramatically over the last three decades. More sophisticated treatments and constantly evolving technology require greater expertise from nurses. Reforms are increasingly challenging and the expansion of nurses' competences is dictated by society's rising expectations and needs. As the Lithuanian healthcare system undergoes change, advanced practice nurses are beginning to join the ranks of healthcare professionals. In order to meet the health care requirements and to renew the licence, nurses must improve their professional competences, regardless of the studies they have completed, so it was chosen to analyse the expectations of advanced practice nurses in the context of improving professional competences.

The aim of the study was to analyse the expectations of advanced practice nurses in the context of professional competence development. To achieve this, a qualitative study was carried out in

the form of focus groups. Six (6) advanced practice nurses participated in the study: three (3) in primary care and three (3) in anaesthesia and intensive care. Four discussion questions were asked during the study about professional competence development and nurses' expectations in the context of professional competence development. The study found that more than half of the advanced practice nurses in the study participate in various conferences aimed at physicians in order to develop and enhance their professional competences. It was revealed that four out of six informants stated that advanced practice nurses have not only broader competences but also additional responsibilities, and that therefore the courses should be different. The study found that most informants would like to improve their professional competences in the areas of leadership, management and psychology, as well as in the context of their specialisation and the expanded competences of clinical work. In summary, the expectations of advanced practice nurses in the context of professional competence development are higher than the opportunities for professional competence development.

Correspondence to: viktorija.kiele@mf.vu.lt

Gauta 2023-03-24
